

THAM NHỮNG Ở TRUNG QUỐC: Thực trạng và giải pháp

PGS. TS PHẠM THỊ THANH BÌNH

Viện Kinh tế và Chính trị thế giới

TS. LÊ TỔ HOA

Đại học Kinh tế quốc dân

Trung Quốc đang trỗi dậy với vai trò là một cường quốc mới nổi, nhưng hình ảnh và danh tiếng của Trung Quốc trên trường quốc tế vẫn bị hoen ố bởi tệ tham nhũng. Là đất nước rộng lớn, đông dân, kinh tế phát triển nhanh, tuy nhiên các vụ tham nhũng, lạm quyền ở Trung Quốc đang tạo bất công và bất bình đẳng xã hội.

1. Tham nhũng ở Trung Quốc: Nguyên nhân và thực trạng

Tham nhũng tại Trung Quốc đã và đang gia tăng một cách nghiêm trọng, gây tổn thất lớn cho nền kinh tế. Số vụ tham nhũng ở các khu vực duyên hải cao hơn so với các khu vực sâu trong lục địa do đồng tiền lưu thông ở duyên hải nhiều hơn trong lục địa. Kể từ khi Trung Quốc thực hiện công cuộc cải cách mở cửa (1978), Trung Quốc trải qua 4 làn sóng tham nhũng: *Làn sóng thứ nhất* gắn với hình thành thị trường hàng hoá tiêu dùng; *Làn sóng thứ hai*

(1980 - 1990) gắn với thiết lập thị trường tư liệu sản xuất, hai hệ thống giá; *Làn sóng thứ ba* (1990 - 2000) gắn với thiết lập thị trường yếu tố sản xuất (bao gồm thị trường cổ phiếu, vốn, bất động sản); *Làn sóng thứ tư* (2000 – nay) gắn với tái cơ cấu các doanh nghiệp quốc doanh hiện nay. Số lượng, qui mô tham nhũng ngày càng tăng và các hình thức tham nhũng cũng đa dạng hơn trước.

Theo báo cáo của Ngân hàng Nhân dân Trung Quốc, số tiền phi pháp mà các quan tham Trung Quốc tham nhũng lên tới 800 tỷ Nhân dân tệ (123,6 tỷ USD) trong giai đoạn 15 năm (1995-2010) - tương đương với tổng ngân sách dành cho hoạt động giáo dục thời kỳ 1978 - 1998. Trung bình, mỗi một quan chức đã ăn cắp của Nhà nước khoản tiền 50 triệu Nhân dân tệ (hơn 7 triệu USD). Hàng năm, tham nhũng cướp đi hàng ngàn tỷ Nhân dân tệ và làm thiệt hại cho nền kinh tế Trung Quốc khoảng 123 - 157 tỷ USD (tương đương 13,2% - 16,8% GDP). Ước tính mỗi năm chi phí cho các khoản

quan chức ra nước ngoài, ô tô công, chiêu đãi ăn uống đã ngốn hết 30% thu nhập tài chính quốc gia trong đó riêng khoản tiền chi cho việc ra nước ngoài đã lên tới 400 tỷ NDT. Những nơi ăn chơi giải trí cao cấp ở các thành phố lớn như Thượng Hải, Thiên Tân, Nam Kinh, Hàng Châu, Quảng Châu, Tô Châu... chi trả bằng công khoản chiếm 70-80% tổng chi phí. Tham nhũng do ăn chơi xa hoa, tiêu xài lãng phí đã biến Trung Quốc trở thành nước tiêu dùng xa xỉ phẩm lớn thứ ba trên thế giới. Năm 2007, tổng mức hàng tiêu dùng xa xỉ đạt 8 tỷ USD, trong đó có tới một nửa dùng để “đưa lễ” đút lót.

Năm 2010, Ủy ban kiểm tra kỷ luật Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã xử lý kỷ luật 146.517 người, truy tố 5.373 người, xử lý 15.900 vụ án tham nhũng, liên quan đến 4,266 tỷ NDT. Những khu vực kinh tế có nhiều nguy cơ tham nhũng nhất là những ngành công nghiệp nhạy cảm như tài chính, độc quyền Nhà nước, xây dựng, vận tải, thuế, đầu tư và thương mại. Trong bối cảnh giá nhà, đất tăng quá cao, tham nhũng trong lĩnh vực nhà, đất đang trở thành mối nguy hại lớn của Trung Quốc. Năm 2010, Trung Quốc đề xuất xây dựng 5,8 triệu căn nhà giá rẻ dành cho người có thu nhập thấp. Từ khi được Chính phủ ưu tiên đẩy nhanh tiến độ xây dựng nhà giá rẻ dành cho người có thu nhập thấp, lĩnh vực này đã trở thành một mảnh đất béo bở cho nạn tham nhũng ở các cấp, đặc biệt là quan chức địa phương. Tham nhũng nhà giá rẻ trở thành một dạng tham nhũng vô hình siêu lợi nhuận ở Trung Quốc.

Nhiều căn hộ chính sách do Nhà nước hỗ trợ đã chạy vào túi riêng của các quan chức địa phương. Chính sách nhà giá rẻ của Trung Quốc đang trở thành một kênh để các quan chức đục khoét tài sản chung. Nhờ có lợi thế thông tin về dự án chính sách cũng như dự án quy hoạch đô thị, các quan chức Nhà nước đã dễ dàng biến tài sản công thành tài sản riêng.

Tình trạng tham nhũng đất nông nghiệp trái phép cũng đang tràn lan ở Trung Quốc. Theo thống kê, năm 2010 Trung Quốc có 53.000 vụ sử dụng đất trái phép với tổng diện tích 27.866 hécta, trong đó có 10.933 hécta đất nông nghiệp. Hàng triệu nông dân Trung Quốc mất đất, dự kiến trong 30 năm tới khoảng 100 triệu nông dân Trung Quốc sẽ trở thành nông dân phi nông nghiệp. Theo báo cáo của Bộ Tài nguyên đất đai Trung Quốc, nếu những nông dân này không được tái định cư hợp lý, nhiều người trong số họ sẽ rơi vào tình trạng nghèo đói và ổn định xã hội sẽ bị đe dọa. Tình trạng tham nhũng ở Trung Quốc là do những nguyên nhân cơ bản sau đây:

Thứ nhất, cuộc cải cách của Trung Quốc đã tạo cho các thế lực thù địch bên ngoài lợi dụng chính sách mở cửa để thâm nhập vào Trung Quốc, tìm mọi cách làm tha hóa lớp trẻ, lợi dụng, mua chuộc dụ dỗ một số cán bộ thoái hóa biến chất để lôi kéo họ vào con đường phạm tội.

Thứ hai, sự tập trung quyền lực rất cao của Đảng Cộng sản và Nhà nước trong mọi lĩnh vực. Do tư tưởng phong kiến như tham quyền, tham thế lực còn tồn tại, mặc dù Nhà nước lấy dân làm gốc nhưng một bộ phận lãnh đạo vẫn tồn

tại tư tưởng lấy “quan làm gốc”, đã làm quan thì tranh thủ kiếm lợi và tìm cách đầu tư vào quyền lực và tiền bạc.

Thứ ba, công hữu hoá mọi phương tiện sản xuất, nhất là đất đai, nền kinh tế thiếu hụt và hệ thống pháp luật không hoàn chỉnh, v.v. đã tạo ra cơ hội to lớn cho các quan chức bị cám dỗ để tham nhũng.

Thứ tư, do thu nhập của viên chức Nhà nước thấp. Tuy đã vươn lên vị trí thứ hai thế giới, song thu nhập bình quân đầu người của Trung Quốc vẫn ở mức thấp, chỉ vào khoảng 3.600 USD trong khi đó thu nhập bình quân đầu người của Nhật Bản là 37.000 USD và của Mỹ là 42.240 USD (2011).

Thứ năm, yếu kém về tổ chức, thể chế, thiếu kỷ cương. Các biện pháp phòng ngừa ngăn chặn chưa đầy đủ, việc trừng trị chưa nghiêm khắc kể cả lập pháp và cả thi hành pháp luật, những người phạm tội thì ngày càng gan lì.

Tham nhũng là tệ nạn mang tính chất toàn cầu, tuy nhiên do đặc điểm kinh tế, chính trị, xã hội giữa các quốc gia khác nhau cho nên biểu hiện, tính chất, phạm vi của tham nhũng cũng không giống nhau. Tham nhũng ở Trung Quốc có những đặc trưng cơ bản sau:

Thứ nhất, số vụ tham nhũng có chức vụ cao ngày càng tăng: Các quan chức cao cấp thường câu kết với các xí nghiệp địa phương, trục lợi từ quyền hành và chức vụ của mình. Theo thống kê, trong giai đoạn (2003 – 2007) có tổng cộng 35 quan chức cấp phó ở tỉnh (như Phó Chủ tịch tỉnh, Phó Bí thư tỉnh ủy) bị bắt giữ vì liên quan đến tham nhũng, bình quân

7 người/năm. Riêng năm 2009 có 17 quan chức cấp trưởng, cấp tỉnh (chủ tịch tỉnh và các chức vụ đồng cấp khác) bị bắt giữ vì tội tham nhũng.

Thứ hai, tham nhũng với giá trị cao ngày càng lớn: Trước năm 1992, không có vụ tham nhũng nào lên đến 100.000 Nhân dân tệ (12.081,7 USD), trong khi đó từ sau năm 1992 có những vụ án tham nhũng với giá trị lên tới hơn 10 triệu Nhân dân tệ (1.208.167,99 USD). Số tiền tham nhũng bình quân từ hàng triệu Nhân dân tệ đã tăng lên tới hàng trăm triệu Nhân dân tệ. Năm 2009, tiền tham nhũng của 31 lãnh đạo doanh nghiệp Nhà nước lên tới 3,4 tỉ Nhân dân tệ (xấp xỉ 10.832 tỉ đồng Việt Nam), tham nhũng bình quân đầu người là 100 triệu Nhân dân tệ (khoảng 318,6 tỉ đồng Việt Nam).

Thứ ba, tham nhũng thông qua giao dịch tiền bạc - quyền lực: Đây là một dạng quyền lực không liên quan trực tiếp đến tiền của, do đó quá trình và hình thức tham nhũng diễn ra rất kín đáo, như ưu đãi, chia cổ phần, lương kiêm chức... Dạng tham nhũng này rất khó phát hiện.

Thứ tư, tham nhũng thông qua “Quy tắc ngầm”: Văn hóa “quy tắc ngầm” rất thịnh hành trong quan trường Trung Quốc, mọi người đều biết và đều tuân thủ, người đồng ý tham gia sẽ tồn tại, người không đồng ý tham gia sẽ bị loại trừ.

Thứ năm, quốc tế hóa tham nhũng: Trong những năm gần đây, ngày càng nhiều quan tham Trung Quốc tìm kiếm cơ hội gửi tiền và bỏ trốn ra nước ngoài. Chúng câu kết với người ngoài ngành,

ngoài khu vực, ngoài quốc gia cùng phạm tội, rửa tiền bản. Trong giai đoạn (1990 – 2010) đã có 18.000 quan chức tham nhũng Trung Quốc trốn ra nước ngoài sinh sống, mang theo số tiền khổng lồ hơn 125 tỷ USD tiền tham nhũng - tương đương 2% GDP của Trung Quốc vào năm 2010.

Thứ sáu, xuất hiện lĩnh vực tham nhũng mới. Ngày càng phát sinh nhiều hiện tượng tham nhũng trong các lĩnh vực mới phát triển như ngân hàng, tiền tệ, bảo hiểm, ủy thác, tín dụng, bán đấu giá... Trong các lĩnh vực này, tham nhũng có đặc trưng tiền tệ hóa, mang tính chất ảo.

2. Giải pháp chống tham nhũng ở Trung Quốc

Tham nhũng là mối quan tâm lớn của Trung Quốc kể từ khi thực hiện chính sách cải cách, mở cửa nền kinh tế từ cuối những năm 1970. Chống tham nhũng là vấn đề luôn được Đảng và Nhà nước Trung Quốc quan tâm, coi đó là một biện pháp hữu hiệu để bảo đảm cho sự nghiệp cải cách, mở cửa thắng lợi. Chính phủ Trung Quốc đã thành lập Ban chỉ đạo trung tâm chống hối lộ, bao gồm 22 cơ quan thuộc Chính phủ. Tất cả các cơ quan công quyền của Trung Quốc phải tự kiểm tra và chỉnh đốn các hoạt động trong kinh doanh để tránh các hành vi dẫn đến hối lộ, tham nhũng. Đồng thời khuyến khích sự tham gia của toàn xã hội trong cuộc chiến chống tham nhũng và hối lộ. Cục chống tham nhũng được thành lập tại tất cả Viện kiểm sát các

cấp với số nhân viên vào khoảng 36.000 người. Luật Hình sự Trung Quốc định ra 55 tội danh liên quan đến tham nhũng của các quan chức Chính phủ.

Theo Ủy ban Kiểm tra kỷ luật Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc (CCDI), năm 2011 sẽ là năm chống tham nhũng mạnh mẽ của Chính phủ. Nếu như trước đây, Trung Quốc chú trọng chống tham nhũng ở “phần ngọn”, tức là trừng trị, thì ngày nay coi phòng ngừa là chính; chuyển từ “phòng ngự” sang “tấn công”, từ “giám sát sau sự việc” thành “giám sát trước sự việc”, tức là giám sát chặt chẽ, tìm những chỗ có cơ sở, dễ phát sinh tham nhũng để xử lý trước khi tham nhũng xảy ra. Các giải pháp chống tham nhũng được thực hiện đồng bộ giữa các cấp, các ngành từ Trung ương đến địa phương, bao gồm:

Thứ nhất, thành lập Cục đấu tranh chống tham nhũng tại Viện kiểm sát nhân dân các cấp, bao gồm: 1) Cục đấu tranh chống tham nhũng thuộc Viện kiểm sát nhân dân tối cao; 2) Cục đấu tranh chống tham nhũng thuộc Viện kiểm sát nhân dân tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương; 3) Cục đấu tranh chống tham nhũng thuộc Viện kiểm sát nhân dân các huyện, thành phố, khu tự trị thuộc tỉnh. Việc thành lập cơ quan đấu tranh chống tham nhũng thuộc Viện kiểm sát nhân dân là phù hợp với yêu cầu khách quan của cuộc đấu tranh chống lại loại tội phạm này nhằm hạn chế và loại trừ các tác động xấu làm ảnh hưởng đến công tác điều tra và xử lý.

Thứ hai, thực hiện cải cách chính trị và kiện toàn bộ máy nhân sự. Để cuộc chiến chống tham nhũng thực sự đi vào chiều sâu cần phải có quyết tâm chính trị rất cao. Đây được xác định là yếu tố hàng đầu của chiến lược chống tham nhũng, bởi nếu không có quyết tâm cải cách chính trị thì mọi giải pháp đưa ra, dù tốt đến mấy cũng không được đảm bảo thực thi có hiệu quả. Quyết tâm chính trị là sự cam kết tuyên chiến với tham nhũng từ cấp cao nhất trong bộ máy, được thể hiện bằng những chiến lược cụ thể và hành động cụ thể, được công khai hóa để nhân dân giám sát, giúp sức.

Trong lễ kỷ niệm 62 năm ngày quốc khánh Trung Quốc (1/10/2011), Thủ tướng Trung Quốc - Ôn Gia Bảo lại một lần nữa kêu gọi thực hiện cải cách chính trị. Theo ông, nếu không tiến hành cải cách chính trị Trung Quốc sẽ có nguy cơ mất đi những thành tựu đã đạt được và những mục tiêu hiện đại hóa khác cũng khó có khả năng thực hiện. Tuy nhiên, theo Thủ tướng Ôn Gia Bảo, bất kỳ cuộc cải cách chính trị nào cũng phải được thực hiện trong khuôn khổ Hiến pháp và luật pháp để có được một trật tự thông thường. Trung Quốc nhất thiết phải cải cách chính trị và bảo đảm sự phát triển của một nền kinh tế khỏe mạnh. Nhiệm vụ cấp bách của Trung Quốc là cải cách hệ thống lãnh đạo, mở rộng dân chủ, trước hết trong nội bộ Đảng Cộng sản. Đảng không được đại diện cho Chính phủ và phải thay đổi hiện tượng quyền

lực tuyệt đối và tập trung quá nhiều quyền lực. Kiện toàn lại bộ máy nhân sự. Do cơ chế lựa chọn bố trí cán bộ không công khai và khách quan, sinh ra tệ "mua quan bán chức". Các phần tử cơ hội đầu cơ quyền lực trong khi đó những cán bộ có đức có tài thực sự không được sử dụng. Vì vậy, nếu không cải cách chế độ nhân sự thì không thể xây dựng được cơ chế cán bộ chịu trách nhiệm trước nhân dân, đấu tranh chống tham nhũng sẽ không thể đi vào chiều sâu với hiệu quả cao.

Thứ ba, ngăn chặn tệ nạn xa hoa lãng phí. Mỗi năm Trung Quốc tiêu tốn hơn 100 tỷ Nhân dân tệ ném vào các vụ tiêu xài phung phí. Theo tư liệu thống kê Nhà nước Trung Quốc, hàng năm chi cho xe dùng trong công vụ lên tới 150 tỉ - 200 tỉ NDT. Nếu cắt giảm khoảng 20% hoặc khoảng 15% khoản kinh phí công dùng trong quỹ tài chính sự nghiệp (khoảng 900 triệu NDT) sẽ bù lại được khoảng 1/4 mức thuế thu nhập cá nhân mà người dân Trung Quốc phải nộp. Kinh phí tài chính sự nghiệp công ở Trung Quốc hàng năm lên tới hơn 100 tỉ NDT. Từ năm 2007 đến nay khoản kinh phí này đã chi gần 900 tỉ NDT. Vì vậy, để chống tham nhũng có hiệu quả, phải kiên quyết ngăn chặn hiện tượng ăn tiêu lãng phí bằng công quỹ, nghiêm cấm đi du lịch bằng công quỹ, sử dụng công quỹ chung vào mục đích riêng. Năm 2010, nhờ nỗ lực ngăn chặn chi tiêu phung phí của các quan chức, Trung Quốc đã tiết kiệm được 5,7 tỉ Nhân dân tệ (khoảng 863 triệu USD).

Thứ tư, thực hiện cơ chế giám sát dư luận xã hội và giám sát của công chúng. Kinh nghiệm của nhiều quốc gia trên thế giới cho thấy, muốn chống tham nhũng thành công thì không thể chỉ dựa vào nỗ lực của các cơ quan Nhà nước mà nhất thiết phải phát huy được vai trò, trách nhiệm và có được sự tham gia, ủng hộ tích cực của toàn xã hội. Phải xây dựng được cơ chế xã hội, ở đó các cơ quan báo chí và người làm công tác báo chí có quyền độc lập tự chủ trong việc lấy tin, viết bài và được pháp luật bảo hộ khi bị ngăn cản, can thiệp, đả kích. Trung Quốc đã có nhiều thay đổi lớn về chính sách với giới truyền thông để nâng cao vai trò độc lập của các phương tiện truyền thông trong việc giám sát, phanh phui các vụ án tham nhũng. Cắt giảm mạnh việc bao cấp về tài chính cho các cơ quan báo chí, buộc các cơ quan này phải tự hạch toán tài chính. Các cơ quan báo chí không còn tập trung đưa các tin tức “thuận lợi” cho Chính phủ và hoạt động độc lập hơn. Khi điều tra, phát hiện các vụ tham nhũng, báo chí Trung Quốc thường thực hiện theo 2 cách: Đăng tải vụ tham nhũng đó hoặc gửi “những báo cáo nội bộ” cho các cơ quan, người lãnh đạo có thẩm quyền để xử lý. Theo giáo sư Hu Zhengrong, chủ trương giảm bớt sự can thiệp của Nhà nước với báo chí và bước đầu đa dạng hóa sở hữu báo chí đã khiến cho vai trò giám sát, chống tham nhũng của báo chí Trung Quốc được nâng cao.

Khi có thông tin của xã hội và người dân, cơ quan đấu tranh chống tham nhũng có nhiệm vụ xác minh đầy đủ và

kịp thời các nguồn tin chống tham nhũng trên báo chí và có trách nhiệm trong việc bảo vệ bí mật đối với người tố cáo, tố giác tội phạm. Ở Trung Quốc, đơn tố cáo, tố giác của nhân dân về tham nhũng là nguồn quan trọng nhất để từ đó phát hiện ra tội phạm. Theo thống kê có tới 80% vụ án tham nhũng khám phá được là do nhân dân, báo chí tố giác và hơn 90% là do nhân dân, báo chí cung cấp đầu mối. Nếu tội tham nhũng được phát hiện và xử lý thì người tố giác, tố cáo tội phạm được hưởng một tỷ lệ phần trăm nhất định trên tổng số giá trị tài sản mà cơ quan đấu tranh chống tham nhũng thu giữ được. Giải pháp này nhằm phát huy vai trò của nhân dân trong công tác đấu tranh phòng chống tham nhũng.

Thứ năm, đào tạo đội ngũ cán bộ chuyên sâu cho hoạt động chống tham nhũng. Qua thực tiễn hoạt động của cơ quan đấu tranh chống tham nhũng ở Trung Quốc, đội ngũ cán bộ của Cục đấu tranh chống tham nhũng phải là những người tốt nghiệp đại học Luật, có kinh nghiệm công tác, có trình độ ngoại ngữ, có bản lĩnh và tố chất nghề nghiệp và được tổng kết thành “ba nên và ba không”. Ba nên đó là: Dùng luật pháp để đấu tranh với người phạm tội tham nhũng (không được dùng lời hứa sẽ tha bổng hoặc giảm nhẹ tội); Dùng lời lẽ để giáo dục, thuyết phục (không dùng lời lẽ đe dọa); Dùng tình nghĩa, trách nhiệm để cảm hóa (không được làm nhục hoặc làm mất danh dự của họ). “Ba không” bao gồm: Không sợ sệt trước quyền lực; Không vì lợi ích cá nhân; Không lợi dụng tình cảm.

Năm 2011, Trung Quốc cho phép triển khai thí điểm một khóa đào tạo thạc sĩ chuyên ngành chống tham nhũng tại Đại học Nhân dân ở Bắc Kinh. Khóa đào tạo thí điểm đầu tiên bao gồm 30 học viên. Các học viên sẽ được các công tố viên, luật sư và điều tra viên hàng đầu trong lĩnh vực chống tham nhũng giảng dạy, với các bài học gắn liền với thực tế chống tham nhũng ở Trung Quốc. Sau khi tốt nghiệp, 30 học viên này sẽ đóng góp một phần không nhỏ trong cuộc chiến chống lại tệ nạn tham nhũng và nhận hối lộ ở Trung Quốc.

3. Cuộc chiến chống tham nhũng ở Việt Nam

Trong Bảng xếp hạng tham nhũng của Tổ chức Minh bạch quốc tế (Transparency International), năm 2008, Việt Nam xếp thứ 20/32 nước về tình hình tham nhũng. Thực trạng tham nhũng ở Việt Nam còn “tồi tệ” hơn so với tham nhũng ở Trung Quốc (xếp thứ 12/32 nước). Năm 2010, Việt Nam xếp thứ 116/178 nước về tình trạng tham nhũng, với 2.7 điểm/10 điểm (điểm 10 là trong sạch nhất, không có tham nhũng; những nước có điểm số dưới 5 bị coi là có tình trạng tham nhũng; zero là tham nhũng cao), đứng thứ 3 châu Á (sau Indônêsi và Campuchia).

Việt Nam cũng là một trong số 136 quốc gia trên thế giới đã phê chuẩn Công ước chống tham nhũng của Liên hiệp quốc (Công ước UNCAC). Hưởng ứng Công ước UNCAC, Việt Nam thông qua Luật về phòng chống tham nhũng (2005)

và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật phòng chống tham nhũng (2007). Ngày 12/5/2009, Thủ tướng Chính phủ đã ký Nghị quyết phê duyệt Chiến lược quốc gia về Phòng chống tham nhũng đến năm 2020. Chiến lược quốc gia về Phòng chống tham nhũng của Việt Nam được thực hiện theo 3 giai đoạn: *Giai đoạn thứ nhất* (2009-2011), thực hiện đồng bộ các giải pháp như nâng cao năng lực phát hiện, xử lý các hành vi tham nhũng. Đẩy mạnh việc xử lý những vụ việc tham nhũng nổi cộm, gây bức xúc trong dân. *Giai đoạn thứ hai* (2011-2016), tiến hành mở rộng các biện pháp phòng ngừa như kiểm soát tài sản, thu nhập của cán bộ, công chức. Tổng kết 10 năm thi hành Luật Phòng chống tham nhũng làm căn cứ cho việc sửa đổi, bổ sung Luật này phù hợp với tình hình và điều kiện mới. *Giai đoạn thứ ba* (2016-2020), tiếp tục làm tốt các giải pháp đề ra và đã thực hiện từ các giai đoạn trước.

Kể từ 1-10-2010 đến nay, Việt Nam đã sửa đổi ban hành, bổ sung khoảng 20 điều luật, ban hành gần 300 Nghị định, Nghị quyết và trên 700 Thông tư quy định, hướng dẫn với hơn 2.000 văn bản nhằm cụ thể hóa, hướng dẫn thực hiện các chính sách pháp luật về phòng chống tham nhũng v.v... Hội nghị chuyên đề triển khai công tác phòng chống tham nhũng năm 2010 - 2011 tập trung vào 7 lĩnh vực, gồm có đất đai (như tính giá đất, giao đất dự án); thuế; quản lý tài nguyên khoáng sản (trong cấp phép khai thác, sử dụng); xây dựng cơ bản.

Tháng 8-2011, Chương trình "Sáng kiến phòng chống tham nhũng Việt Nam 2011" được tổ chức tại Hà Nội nhằm nâng cao nhận thức về pháp luật phòng, chống tham nhũng trong cộng đồng và phát huy vai trò, trách nhiệm của nhân dân, các cơ quan, tổ chức, cán bộ, công chức... trong công tác phòng chống tham nhũng. Chương trình đã chọn được 34 đề án sáng tạo nhất, khả thi nhất, bền vững nhất đóng góp vào việc giảm tham nhũng ở Việt Nam. Mặc dù vậy, trên thực tế, số vụ án tham nhũng được phát hiện và xử lý ở Việt Nam rất nhỏ, chỉ chiếm khoảng 5% tổng số vụ án tham nhũng, chỉ xử lý các vụ tham nhũng đơn lẻ, không theo hệ thống. Điều này đã làm giảm sút lòng tin trong nhân dân về tính nghiêm minh của pháp luật. Cuộc đấu tranh chống tham nhũng trong nhiều năm qua chưa được như lòng dân mong đợi chủ yếu là vì các biện pháp còn thiếu đồng bộ, chưa quyết liệt và triệt để, còn né tránh, nể nang thậm chí là có tâm lý thỏa hiệp ở một số bộ phận. Việc xử lý các quan chức thoái hóa, biến chất có nơi, có lúc chưa nghiêm, có biểu hiện "nhẹ trên, nặng dưới" hoặc muốn xử lý nội bộ, đặc biệt là những sai phạm của người đứng đầu. Chống tham nhũng không phải chỉ ở các biện pháp trừng phạt mà phải có sự cải thiện chính sách để "giám sát quyền lực" (mà một biện pháp là thông qua báo chí) và "tăng cường giám sát trách nhiệm cá nhân". Vai trò của báo chí trong việc chống tham nhũng cần được nâng cao bằng các cơ chế, chính sách khuyến khích báo chí làm tốt vai trò giám sát các cơ quan công

quyền. Không ít người làm báo vì lợi ích cá nhân, bị cám dỗ bởi đồng tiền nên đã viết sai sự thật, bao che cho người tham nhũng, nhận tiền của tổ chức, cá nhân khi phát hiện ra sai trái của họ để không viết bài... Bởi vậy, bản thân cơ quan báo chí phải mạnh mẽ trong việc chống tham nhũng ngay trong nội bộ mình.

Mỗi quốc gia có chiến lược phòng chống tham nhũng riêng, có cách làm riêng phù hợp với đặc điểm kinh tế - xã hội của mình. Giải pháp trong công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng của Trung Quốc sẽ là kinh nghiệm tham khảo quý báu cho Việt Nam. Việt Nam cần nghiên cứu vận dụng vào điều kiện cụ thể của mình để thiết lập một cơ chế phù hợp, đảm bảo cho hoạt động đấu tranh chống tham nhũng ngày càng có hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Hu Zhengrong (2011), *The Role of the Media as a Watchdog for Corruption and Promotion of Clean Private Sector Development: China's Experiences*.
2. *Mười đặc điểm của nạn tham nhũng ở Trung Quốc*, People Daily Newspaper 6/12/2003.
3. Trịnh Vĩnh Niên (2011), *Trung Quốc: Tham nhũng và cải cách chính trị*, Courier International ngày 9/7/2011, Đại học quốc gia Singapore.
4. Đinh Xuân Nam (2005), *Tìm hiểu công tác đấu tranh chống tham nhũng ở nước Cộng hòa Nhân dân Trung Quốc hiện nay*, Tạp chí Kiểm sát, số 1 (2005).
5. Hồng Ngọc (2011), *Chống tham nhũng ở Trung Quốc: Cuộc chiến đầy lỗ hổng*, VnEconomy News ngày 28/8/2011.